

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึง 1) ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกรในพื้นที่หน่วยจัดการต้นน้ำแม่ฮาว 2) ระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในพื้นที่ต้นน้ำของหน่วยจัดการต้นน้ำแม่ฮาว และ 3) ปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการต้นน้ำแม่ฮาว เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการทดสอบแล้ว ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้คือ เกษตรกรที่อาศัยอยู่ในเขตบ้านปางฮ่าง บ้านปางม่วง บ้านสบเปิง และบ้านแม่หลอด จำนวน 346 ราย ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่าง หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ผลการวิจัยมีดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 41.85 ปี มีสถานภาพสมรสแล้ว และเกือบสองในสามจบการศึกษาในระดับประถมศึกษาชั้นบังคับ มีจำนวนสมาชิกเฉลี่ย 4 คน ต่อครัวเรือน ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีพื้นที่ถือครองที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ มีอาชีพรับจ้างทำการเกษตร มีรายได้เฉลี่ย 48,814.45 บาท และอาศัยอยู่ในชุมชน 31-40 ปี ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมและไม่เคยติดต่อเจ้าหน้าที่ และรับรู้ข่าวจากหอกระจายข่าวมากที่สุด และใช้ประโยชน์จากพื้นที่ต้นน้ำในการเป็นแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

ระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในพื้นที่ต้นน้ำของหน่วยจัดการต้นน้ำแม่ฮาว ในประเด็นต่างๆ ทั้ง 6 ประเด็น มีดังนี้ มีส่วนร่วมด้านการอนุรักษ์มากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านการป้องกัน ด้านการพัฒนา ด้านการใช้ประโยชน์ ด้านกฎ ระเบียบ ด้านงบประมาณ ตามลำดับ โดยมีส่วนร่วมในระดับปานกลางในประเด็นด้านการอนุรักษ์ ด้านการป้องกัน ด้านการพัฒนา มีส่วนร่วมในระดับน้อยในประเด็นด้านการใช้ประโยชน์ และด้านกฎ ระเบียบ และมีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุดในประเด็น ด้านงบประมาณ

ปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการต้นน้ำแม่ฮาว พบว่ามีปัญหาในแต่ละด้านดังนี้ ด้านกฎระเบียบ พบว่า พนักงาน และเจ้าหน้าที่ มิได้อนุญาตให้ชุมชนดำเนินงานจัดการต้นน้ำโดยตรง ด้านบุคลากรของรัฐ พบว่า การพบปะ และการเข้าถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทำได้ยาก ทำให้ขาดการประสานงานที่ดี ด้านการป้องกันและอนุรักษ์ พบว่า มีปัญหาการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าในพื้นที่ ด้านงบประมาณและเวลา พบว่า เงินทุนเพื่อใช้ในการกิจกรรมการอนุรักษ์มีจำกัด และเวลาในการจัดกิจกรรม ฝึกอบรม และสัมมนา แต่ละครั้งใช้เวลาน้อยทำให้ไม่ได้รับประโยชน์และความรู้เท่าที่ควร และเวลาในการฝึกอบรมบางครั้งตรงกับเวลาทำงานจึงไม่ให้ความสนใจเท่าที่ควร และด้านการใช้ประโยชน์ พบว่า มีปัญหาการใช้ทรัพยากรในพื้นที่โดยขาดการอนุรักษ์ ทำให้ทรัพยากรลดลงอย่างรวดเร็ว

The objectives of this study were to investigate: 1) socio-economic characteristics of farmers in the area of Mae How Watershed Management Unit; 2) level of farmers' participation in Mae How Watershed management; and 3) problems encountered in farmers' participation on Mae How Watershed management. A set of interview schedule was used as a tool for data collection from 346 farmers living in Bann Pang Hung, Baan Pang Mung, Bann Sob Perng, and Baan Mae Lord. The respondents were obtained by random sampling. Obtained data were analyzed by using the Statistical Package.

Results of the study revealed that most of the respondents were males with 41.85 years old on average. Almost two thirds of them were married, graduated from elementary school and had four members in their family. Most of the respondents were farmers, owned a piece of land without land registration document, and had an annual income of 48,814.45 baht and they had been living in their respective communities for 31-40 years. They had never participated in the watershed management activities and educational tours. They had never contacted with watershed management staff but they perceived news on watershed management through the news broadcasting tower of their respective villages. It was also found that the respondents had exploited the watershed area as the source of water for farming.

For the level of farmers' participation in Mae How watershed management in 6 aspects, it was found that they had participated in conservation most. This was followed by the prevention, development, utilization, rules and regulations, and budget, respectively. Besides, it was found that the respondents had a moderate level of the participation on the aspects of conservation, prevention, and development. They had a low level of the participation on the utilization, rules and regulations. It was also found that the respondents had a lowest level of participation on budgeting.

For problems encountered in the participation of Mae How watershed management, it was found that the watershed management staff did not allow local people to operate on the watershed management directly. Moreover, it was found that it was not easy to meet government officials involving in the watershed management. For the prevention and conservation, it was found that there was a problem of illegal deforestation in the watershed area. For budget and time, it was found that there was a limited fund for the watershed conservation activities. In addition, the seminars and training schedules were overlapped with the respondents' working hours. For the utilization of the watershed area, it was found that there was the problem on the utilization of the watershed resourced without the conservation that made the resources there have decreased rapidly.